

Γλώσσα και Κοινωνία

Ενότητα 2: Γλώσσα, Πολιτική και Ιδεολογία

Περικλής Πολίτης, Αναπληρωτής Καθηγητής

Τμήμα Δημοσιογραφίας και ΜΜΕ

Σχολή Οικονομικών και Πολιτικών Επιστημών

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

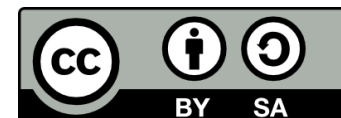

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται σε άδειες χρήσης Creative Commons.
- Για εκπαιδευτικό υλικό, όπως εικόνες, που υπόκειται σε άλλου τύπου άδειας χρήσης, η άδεια χρήσης αναφέρεται ρητώς.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης» έχει χρηματοδοτήσει μόνο τη αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

**ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ**

ΓΛΩΣΣΑ, ΠΟΛΙΤΙΚΗ & ΙΔΕΟΛΟΓΙΑ

Προβολή βίντεο μέσα στο μάθημα

[Βίντεο 1](#)

[Βίντεο 2](#)

Ενότητες μαθήματος

1. Τι σημαίνει «πολιτική»;
2. Πολιτική και ιδεολογία
3. Η (πολιτική) γλώσσα ως μηχανισμός ελέγχου της σκέψης
4. Η γλώσσα της πολιτικής και των πολιτικών
5. Η γλώσσα της πειθούς – η δύναμη της ρητορικής
6. Αναπαραστάσεις πολιτικού λόγου στα μέσα ενημέρωσης

1. Τι σημαίνει «πολιτική»; (1)

«Στα χρόνια μας δεν υπάρχει το “κρατιέμαι έξω από την πολιτική”. **Όλα τα ζητήματα είναι πολιτικά ζητήματα**, και η πολιτική η ίδια είναι ένας σωρός από ψεύδη, υπεκφυγές, τρέλα, μίσος και σχιζοφρένεια. Όταν η όλη ατμόσφαιρα είναι κακή, η γλώσσα δεν μπορεί παρά να πάσχει.»

(George Orwell [1946] Η αγγλική γλώσσα και η πολιτική)

1. Τι σημαίνει «πολιτική»; (2)

- Η πολιτική συνδέεται με την εξουσία, την κοινωνική δύναμη, τη δυνατότητα
 - να παίρνουμε αποφάσεις
 - να ελέγχουμε ανθρώπινους πόρους
 - να ελέγχουμε τη συμπεριφορά άλλων ανθρώπων
 - (συχνά) να ελέγχουμε τις αξίες τους
- Και οι πιο απλές αποφάσεις μπορούν να θεωρηθούν πολιτικές πράξεις
- Για παράδειγμα: η αγορά (ή όχι) προϊόντων από χαρτί που ανακυκλώνεται ή γενετικά μεταλλαγμένων τροφίμων

- Η γλώσσα των επαγγελματιών πολιτικών (στενή σημασία)

VS

- “Η πολιτική γλώσσα είναι σε χρήση συνεχώς και παντού” (ευρεία σημασία)

Ορισμένες δραστηριότητες που στεγάζει η έννοια 'πολιτική' (1)

(1) Η διαδικασία χάραξης εθνικής πολιτικής

“Από το «μεταπολιτευτικό» 1974 έως τα μέσα της δεκαετίας του '80, η πολιτική αντιπαράθεση, κυρίως μεταξύ ΠΑΣΟΚ και Ν.Δ., είχε ως βασικό πεδίο συγκρούσεως την εξωτερική **πολιτική** και ειδικότερα τα εθνικά θέματα”.

(2) Η (μη) ισοτιμία των φύλων

“Πολιτική ισότητας των δύο φύλων”

(3) Η δόλια αναρρίχηση που επιδιώκεται μέσα σε μικρές, σφιχτοδεμένες ομάδες και συχνά επιτυγχάνεται με σκόπιμη διοχέτευση και απόκρυψη πληροφοριών

“Οι κυβερνητικές αρχές συμπεριφέρονται κατά τρόπο ενοχικό, προσπαθούν να κρύψουν άνευ λόγου στοιχεία χρήσιμα για την κατανόηση των γεγονότων, αναπτύσσουν «επικοινωνιακές» **πολιτικές** ατυχέστατες, προκειμένου να καλύψουν κάτι και συχνά οδηγούν την όλη κατάσταση σε πεδία εσωτερικών ανταγωνισμών μεταξύ υπουργείων και μεταξύ κρατικών υπηρεσιών”.

Ορισμένες δραστηριότητες που στεγάζει η έννοια ‘πολιτική’ (2)

(4) Ο τρόπος με τον οποίο οι άνθρωποι διαπραγματεύονται ρόλους στην ιδιωτική τους ζωή

“Πολύ περισσότερο που η Νέα Δημοκρατία ως αντιπολίτευση είχε κατηγορήσει ουκ ολίγες φορές το ΠΑΣΟΚ για υποχωρητικότητα έναντι της Τουρκίας και είχε αποδοκιμάσει την **πολιτική** των διαπροσωπικών σχέσεων και τα ζεϊμπέκικα του κ. Γ. Παπανδρέου”.

(5) Η ιστορία των πολιτικών συστημάτων

“Πέρα από την **πολιτική** θεωρία και τη φιλοσοφία, ο Σπινόζα μοιάζει να θέτει την ατζέντα ποικίλων άλλων ζητημάτων που απασχολούν στοχαστές από διαφορετικές επιστήμες”.

(6) Μια ολόκληρη σειρά δραστηριοτήτων που έχει να κάνει με τις μεταφορές, το στεγαστικό και την κατανάλωση

“Αδύναμη να ανταποκριθεί στις αυξημένες ανάγκες διύλισης, πυροδοτεί το πετρελαϊκό ράλι, ενώ κατηγορείται και για εγκληματική περιβαλλοντική **πολιτική**”.

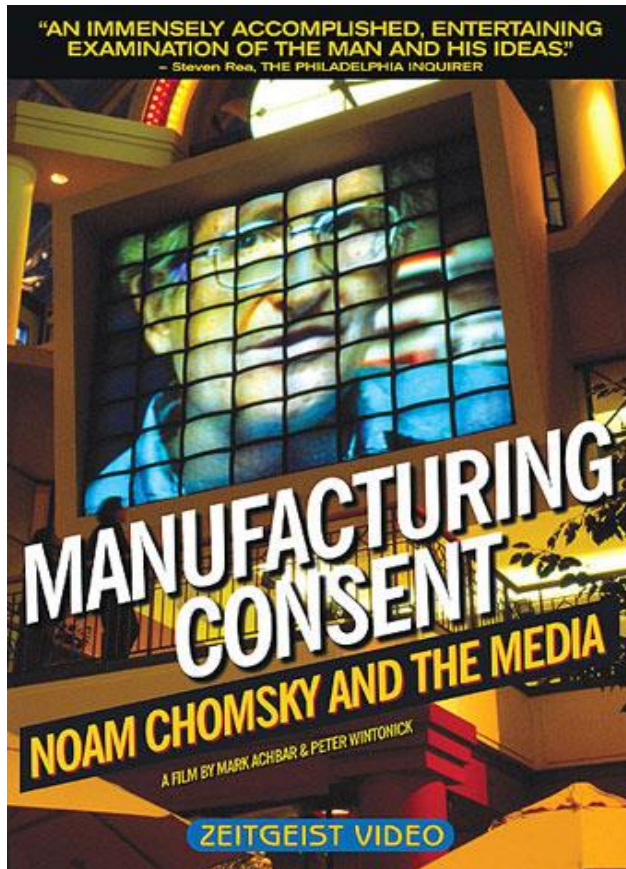

2. Πολιτική και ιδεολογία

- Η πολιτική συνδέεται αναπόφευκτα με την εξουσία
Η απόκτηση εξουσίας και η εφαρμογή πολιτικών πεποιθήσεων μπορούν να υλοποιηθούν με ποικίλους τρόπους
- Ένας από τους πιο προφανείς είναι η **άσκηση σωματικής βίας** (πόλεμος, δικτατορία, επιβολή πειθαρχίας σε δράστες ποινικών πράξεων στη δημοκρατία, κ.ά.)
- Σε μια δημοκρατία η βία έχει τη μορφή **περιορισμών** που επιβάλλει το νομικό σύστημα (συνταγματικές υποχρεώσεις, κανόνες οδικής κυκλοφορίας, κ.ά.)
- Συχνά είναι πιο αποτελεσματικό το να **πείθεις** τους ανθρώπους να ενεργούν εκούσια με τον τρόπο που θέλεις («να ασκείς εξουσία μέσα από την **εκμαίευση συγκατάθεσης** ή, τουλάχιστον, **συναίνεσης** απέναντι σ' αυτήν» [Fairclough 1989. *Language and Power*])

Manufacturing consent (Ντοκιμαντέρ)

Περισσότερες πληροφορίες [εδώ](#)

Το βίντεο [εδώ](#)

Εικόνα 1: Manufacturing Consent:
Noam Chomsky and the Media (1992)

Ιδεολογία

- Για τη διατήρηση της εξουσίας είναι απαραίτητη η εδραίωση μιας **ιδεολογίας**.
- Η ιδεολογία αυτή κάνει να φαίνονται 'αυτονόητες' οι πεποιθήσεις που ο ισχυρός θέλει να έχουν οι πολίτες ("φυσικοποίηση"). Έτσι, είναι δύσκολο να αμφισβητηθεί η «κυρίαρχη ιδεολογία».
- Η (μειωτική) έννοια της ιδεολογίας σύμφωνα με τον Althusser «Οι φτωχοί έχουν πειστεί ότι η εργασιακή εκμετάλλευση είναι 'φυσική' και τίποτε δεν μπορεί να γίνει για να την αλλάξει»
- Σήμερα η έννοια της ιδεολογίας νοείται σε ευρύτερο πλαίσιο
 - κάθε σύνολο πεποιθήσεων που θεωρείται λογικό και 'φυσικό'
 - η ιδεολογία δεν είναι υποχρεωτικά μειωτικός όρος
 - ενδεχομένως κάθε τι που ξέρουμε και σκεφτόμαστε είναι μια ιδεολογία
- Η αμφισβήτηση της κυρίαρχης ιδεολογίας
 - είναι μια ερεθιστική διανοητική στάση ή ενέργεια
 - συνεπάγεται πιθανότατα κοινωνικό στιγματισμό
- Ο ρόλος της **γλώσσας** στην εδραίωση και διατήρηση ιδεολογιών

Ένα παράδειγμα

“Για ποιον λόγο άραγε ένας/μια πολιτικός επιλέγει τις λέξεις αποκρατικοποίηση, αξιοποίηση δημόσιας περιουσίας και περικοπές δαπανών και δυναμικού, ενώ κάποιος/α άλλος/η χρησιμοποιεί αντ’ αυτών τις λέξεις ιδιωτικοποίηση, ξεπούλημα δημόσιας περιουσίας και μειώσεις μισθών και απολύσεις;”

(Α. Στάμου. [2014] Η κριτική ανάλυση λόγου: Μελετώντας τον ιδεολογικό ρόλο της γλώσσας)

3. Η γλώσσα ως μηχανισμός ελέγχου της σκέψης (1)

- Η γλώσσα προσφέρει ένα πλαίσιο για τις σκέψεις μας και είναι πολύ δύσκολο να σκεφτούμε έξω από αυτό το πλαίσιο (γλωσσικός ντετερμινισμός ή γλωσσική σχετικότητα [υπόθεση Sapir-Whorf]).

«Σύμφωνα με αυτή την υπόθεση, ο τρόπος με τον οποίο συνήθως σκέφτονται και αντιλαμβάνονται τον κόσμο οι άνθρωποι καθορίζεται σε κάποιον βαθμό από τις κατηγορίες και τις διακρίσεις οι οποίες υπάρχουν στη μητρική τους γλώσσα. Επομένως, οι ομιλητές/τριες διαφορετικών γλωσσών μπορεί να έχουν αρκετά διαφορετική αντίληψη του κόσμου ανάλογα με το πόσο διαφέρουν οι γλώσσες τους σε επίπεδο σημασιολογικής και γραμματικής δομής» (Trudgill, P. *Γλωσσάρι κοινωνιογλωσσολογίας*, ελληνική μετάφραση)

Παραδείγματα

- α. Η αντίληψη του χρόνου στους Ινδιάνους Hopi και στους Ευρωπαίους
- β. Το λεξιλόγιο των Εσκιμώων για το χιόνι ή των Αράβων για την έρημο

3. Η γλώσσα ως μηχανισμός ελέγχου της σκέψης (2)

- Άρα, στο πλαίσιο της πολιτικής και της ιδεολογίας, είναι δυνατό να χρησιμοποιήσουμε τη γλώσσα για να «κατασκευάσουμε» μια ιδεολογία που θα κατευθύνει τον τρόπο σκέψης των ανθρώπων.
- Οι πολιτικοί όφειλαν ανέκαθεν μεγάλο μέρος της επιτυχίας τους στην επιδέξια χρήση της ρητορικής, με την οποία επιχειρούν να πείσουν το κοινό τους για την εγκυρότητα των απόψεών τους επιστρατεύοντας **κομψή** και **πειστική** γλώσσα
- Η γλώσσα μπορεί να χρησιμοποιηθεί:
 - για να **κατευθύνει** τις σκέψεις των ανθρώπων (θεμιτή χρήση πειθούς)
 - για να **ελέγξει** τις σκέψεις και τα πιστεύω τους (αθέμιτη χρήση πειθούς)

3.1 Newspeak

- Αν το είδος της γλώσσας που χρησιμοποιούμε για να **αναπαραστήσουμε** κάτι μπορεί να αλλάξει τον τρόπο με τον οποίο αυτό κατανοείται, τότε, ελέγχοντας τον λόγο, μπορούμε ίσως να ελέγξουμε τον τρόπο σκέψης άλλων ανθρώπων.
- Αυτήν την υπόθεση εξετάζει ο Orwell στο μυθιστόρημά του *1984* (που δημοσιεύτηκε το 1949)
 - μια ολοκληρωτική κοινωνία του μέλλοντος
 - κυρίαρχο πολιτικό σύστημα ο Ingsoc (English Socialism)
 - υποχρεωτική η χρήση του Newspeak (μια ριζικά αναθεωρημένη εκδοχή της αγγλικής γλώσσας από την οποία έχουν απαλειφθεί πολλές σημασίες που μας είναι σήμερα γνωστές)
- [**‘Η αρχή του Newspeak’**: «ο σκοπός του Newspeak ήταν όχι μόνο να εξασφαλίσει ένα μέσο έκφρασης για την κοσμοαντίληψη και τις επιθυμητές διανοητικές συνήθειες των αφοσιωμένων στον Ingsoc αλλά και να *καταστήσει αδύνατους όλους τους άλλους τρόπους σκέψης*»]
- Κριτική στον (κακοπροαίρετο) γλωσσικό παρεμβατισμό:
 - **μπορεί να επιβληθεί η αποκλειστική χρήση μιας τέτοιας γλώσσας;**
 - **η απαλοιφή λέξεων που κωδικοποιούν απαγορευμένες έννοιες είναι ικανή να αποτρέψει τους ανθρώπους να σκέφτονται αυτές τις έννοιες;**

3.2 Πολιτική ορθότητα (1)

- Αν το Newspeak ήταν το προϊόν μιας κακοπροαίρετης δικτατορίας στο μυθιστόρημα του Orwell, η «**πολιτική ορθότητα**» θα μπορούσε να θεωρηθεί ως μια καλοπροαίρετη προσπάθεια για τη βελτίωση του (πραγματικού) κόσμου.
- Ο όρος «πολιτική ορθότητα» προήλθε από αριστερούς πολιτικούς αλλά στη συνέχεια υιοθετήθηκε ευρύτατα από δεξιούς πολιτικούς.
- Ο όρος χρησιμοποιήθηκε
 - ως **προσβολή**
 - ως **αστειϊσμός**
 - με **ειλικρίνεια** από εκείνους που πιστεύουν στη σπουδαιότητά του.
- Οι τελευταίοι πιστεύουν ότι **οι όροι που χρησιμοποιούνται για να περιγράψουν μειονοτικές ομάδες είναι ιδεολογικά ευαίσθητοι.**

Παραδείγματα:

- άτομο με ειδικές ανάγκες / δεξιότητες αντί των καθυστερημένος ή **ανάπηρος** (πρβλ. person with a disability ή differently abled αντί των handicapped ή crippled)
- άτομο με νοητική διαταραχή αντί του **τρελός** (πρβλ. mentally ill αντί του crazy)
- τσιγγάνος ή ρομ αντί του **γύφτος** (πρβλ. Native American αντί του Indian)

3.2 Πολιτική ορθότητα (2)

- Η χρήση πολιτικά ορθής γλώσσας είναι ιδιαίτερα σημαντική σε σχέση με τη σωματική ή διανοητική υστέρηση, γιατί πολλές αλλαγές μπορούν να γίνουν στον τρόπο με τον οποίο λειτουργούν οι περισσότεροι οργανισμοί, κάτι που μπορεί να έχει θετικές επιπτώσεις στις ζωές των ανθρώπων με υστέρηση.

Βλ. την αντίθεση *impairment vs. disability*

- Αν και η πολιτική ορθότητα δεν είναι μια προσπάθεια ελέγχου της σκέψης των ανθρώπων με τη μορφή του Newspeak, ωστόσο επιδιώκει να επηρεάσει τις αντιλήψεις των ανθρώπων πάνω σε ορισμένα **σημαινόμενα** (έννοιες) αντικαθιστώντας παλαιά **σημαίνοντα** (χαρακτηρισμούς) με καινούργια.
- Κριτική στον (καλοπροαίρετο) γλωσσικό παρεμβατισμό:
 - η γλώσσα που χρησιμοποιούμε για να αναφερθούμε σε πρόσωπα με κάποιας μορφής υστέρηση δεν έχει υποχρεωτικά επίπτωση στον τρόπο με τον οποίο τα αντιμετωπίζουμε στην πράξη
 - πάντως, η πολιτικά ορθή γλώσσα βοηθά στο να μην είμαστε προσβλητικοί ή αγενείς

4. Η γλώσσα της πολιτικής και των πολιτικών

- Ο πολιτικός λόγος, προκειμένου να πείσει για την εγκυρότητα βασικών ισχυρισμών, χρησιμοποιεί κατ' εξοχήν δύο εργαλεία: την **προϋπόθεση** και τη **συνεπαγωγή**
- **α.** τα εργαλεία αυτά μπορούν να οδηγήσουν τον ακροατή σε **υποθέσεις** για την ύπαρξη πληροφοριών που δεν κατατίθενται σ' αυτό που λέγεται αλλά μπορούν να **συναχθούν** από αυτό που λέχθηκε
- **β.** η υποδήλωση αντί της κατηγορηματικής δήλωσης μιας ιδέας προσφέρει στους ομιλητές ένα συγκριτικό πλεονέκτημα, από τη στιγμή που δεν έχουν υποστηρίξει ρητά αλλά απλώς υπαινίχθηκαν μια απόφαση
- **γ.** η προϋπόθεση και η συνεπαγωγή είναι αναπόσπαστα στοιχεία κάθε μορφής της ανθρώπινης επικοινωνίας
- **δ.** ωστόσο, είναι **ιδιαίτερα χρήσιμα στη διαφήμιση και τον πολιτικό λόγο**, γιατί δυσχεραίνουν το ακροατήριο στο να αναγνωρίσει και, ενδεχομένως, να απορρίψει απόψεις που διοχετεύονται υπόρρητα ενώ μπορούν να πείσουν τους ανθρώπους να θεωρήσουν ως δεδομένο κάτι που είναι ουσιαστικά μαχητό

4.1 Προϋπόθεση (1)

- Οι προϋποθέσεις είναι κρυμμένες υποθέσεις που ενσωματώνονται σε μια πρόταση. Οι υποθέσεις αυτές θεωρούνται αληθείς ανεξάρτητα από το αν η όλη πρόταση είναι αληθής.

Παράδειγμα: «Θέλουμε οι πολίτες να είναι ελεύθεροι, για να έχουν μεγαλύτερη εξουσία πάνω στις δικές τους ζωές» (προϋπόθεση: οι πολίτες τη στιγμή αυτή δεν είναι ελεύθεροι και δεν κατευθύνουν όπως αυτοί θέλουν τις ζωές τους)

4.1 Προϋπόθεση (2)

- Οι προϋποθέσεις υπολανθάνουν μέσα σε μια πρόταση με διάφορους τρόπους:

α. επίθετα, και κυρίως συγκριτικά

Π: «Η κυβέρνηση της ΝΔ θα φέρει ένα δικαιότερο σύστημα οικονομικής στήριξης των σχολείων»

β. γενική υποκειμενική ή κτητική

Π: «Δεν θα με ακούσετε ποτέ να ζητώ συγγνώμη που υπογράμμισα κατ' επανάληψη τις αποτυχίες του ΠΑΣΟΚ»

γ. δευτερεύουσες προτάσεις

Π: «Έχουμε φτάσει σε ένα κρίσιμο σημείο, καθώς βρισκόμαστε αντιμέτωποι με την απειλή που συνιστά για το έθνος μας και την ειρήνη ο Σαντάμ Χουσεΐν και το πυρηνικό του οπλοστάσιο»

δ. (ρητορικές) ερωτήσεις αντί αποφάνσεων

Π: «Δεν ήρθε επιτέλους η ώρα να εγγυηθεί ότι η κυβέρνησή του ελέγχει την κατάσταση στο μέτωπο της παιδείας;»

Οι προϋποθέσεις χρησιμοποιούνται ευρύτατα όχι μόνο σε πολιτικούς λόγους και κοινοβουλευτικές αντιπαραθέσεις αλλά και από δημοσιογράφους, για να φέρουν σε δύσκολη θέση πολιτικούς σε συνεντεύξεις ή σε συνεντεύξεις Τύπου

4.2 Συνεπαγωγή

- Όπως και οι προϋποθέσεις, οι συνεπαγωγές οδηγούν τον ακροατή να συναγάγει κάτι που δεν δηλώνεται ρητά από τον ομιλητή
- Αντίθετα από τις προϋποθέσεις, οι συνεπαγωγές επενεργούν σε περισσότερες της μιας προτάσεις και εξαρτώνται σε μεγαλύτερο βαθμό από τη γνώση που μοιράζεται ο ομιλητής με τον ακροατή και τα συμφραζόμενα του λόγου

Π: αντιπαράθεση Συντηρητικών [O1] και Εργατικών [O2] στη Βουλή για το σχέδιο της κυβέρνησης (των Εργατικών) να καθιερώσει ένα σύστημα καρτών (εθνικής) ταυτότητας

O1: Το ζήτημα αυτό είναι ένας τόσο σημαντικός τομέας της εθνικής μας ζωής, τόσο βασικός για την προστασία της κοινωνίας από την εξαπάτηση και τόσο θεμελιώδης για τη διαφύλαξη των ελευθεριών μας, ώστε είναι αδύνατο να ανεχτούμε μια τέτοια σύγχυση και μια τέτοια **βιασύνη**. Άραγε το Υπουργείο Εσωτερικών θα διαβεβαιώσει τη Βουλή ότι τις επόμενες μέρες και εβδομάδες θα καταστήσει σαφές πάνω σε τι πραγματικά μας ζητά να συζητήσουμε;

O2: Η Αντιπολίτευση φαίνεται να θεωρεί ότι αν αναφέρει τη λέξη '**βιασύνη**', όλος ο κόσμος θα πιστέψει ότι κάποιος βιάζεται. Παρόλο που συνέστησα ιδιαίτερα σε όλους τους συνεργάτες μου να μη βιάζονται, εμφανίστηκαν χωρίς πρόγραμμα –εκτός από τον αξιότιμο βουλευτή κ. Τάδε. Κύριοι, κατηγορούμαι για βιασύνη. Θα εξηγήσω στη Βουλή γιατί βιάζομαι. Βιάζομαι για το δικαίωμα των Βρετανών πολιτών να αποφασίσουν μέσα στους επόμενους έξι μήνες αν θέλουν να διαθέτουν ένα ευαίσθητο μέσο για να επιβεβαιώνουν την ταυτότητά τους.

5. Η γλώσσα της πειθούς – η δύναμη της ρητορικής (1)

- Η ρητορική είναι η ικανότητα να μιλάς κομψά και πειστικά, μια τέχνη που τελειοποίησαν οι αρχαίοι Έλληνες.
- **Η πενταμερής μεθοδολογία της αρχαίας ρητορικής**
 - α. Ψυχολογικές τεχνικές απομνημόνευσης λόγων**

Υπήρχε η άποψη ότι ο λόγος έχει τη μεγαλύτερη δυνατή επιρροή στο ακροατήριο όταν εκφωνείται με τρόπο που να μοιάζει απροετοίμαστος, αυθόρμητος, αδιαμεσολάβητος. Το σύγχρονο ισοδύναμο είναι η χρήση από τους πολιτικούς του auto-cue (διάφανη οθόνη, αόρατη στο ακροατήριο, πάνω στην οποία προβάλλεται το κείμενο του λόγου).
 - β. Εκφορά (Delivery)**

Τεχνικές ελέγχου της φωνής, των χειρονομιών και των εκφράσεων του προσώπου για διαφορετικούς στόχους πειθούς. Οι πολιτικοί του 20ου αιώνα έχουν σε ορισμένες περιπτώσεις εκπαιδευτεί από ηθοποιούς. Μερικοί, όπως ο Ronald Reagan, ήταν ηθοποιοί.

5. Η γλώσσα της πειθούς – η δύναμη της ρητορικής (2)

γ. «Εύρεση» (Invention)

Επιχειρήματα, αποδείξεις και πειστικοί φραστικοί ελιγμοί, όπως οι λογικοφανείς αποδείξεις ή οι εύλογοι αφορισμοί.

δ. Διάταξη (Disposition)

Διευθέτηση των μερών του λόγου: εισαγωγή, έκθεση των γεγονότων, αποδείξεις, σύνοψη

ε. Ύφος (Style)

Το ρεπερτόριο των λεκτικών ποικιλιμάτων. «Σχήματα διανοίας» και «σχήματα λόγου».

- Ρητορικές ερωτήσεις (που υποτίθεται ότι έχουν προφανή απάντηση), ερωτήσεις που απαντώνται από μόνες τους, σειρές ερωτήσεων, οργισμένη ερώτηση που απευθύνεται σε κάποιο άτομο.
- Επαναλήψεις λέξεων, αντιθέσεις, προτασιακά τμήματα ίσου μήκους, παρηχήσεις.
- Μεταφορές (και άλλα σχήματα αναλογίας), αλληγορίες, ειρωνεία, ονοματοποιία.

Ρητορικά σχήματα στον πολιτικό λόγο

ΤΑ ΣΥΝΗΘΕΣΤΕΡΑ ΡΗΤΟΡΙΚΑ ΣΧΗΜΑΤΑ ΣΤΟΝ ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΛΟΓΟ			
Σχήματα σχετικά με τη μορφή των λέξεων	Σχήματα σχετικά με τη σημασία των λέξεων	Σχήματα σχετικά με τη σύνταξη	Σχήματα σχετικά με τη διάνοια
<p>Λογοπαίγνιο</p> <p>Παρήχηση συμφώνων</p> <p>Παρήχηση φωνηέντων</p> <p>Αναφορά (repetitio): η ίδια λέξη επαναλαμβάνεται στην αρχή μιας σειράς φράσεων ή προτάσεων</p>	<p>Μεταφορά: όταν μια λέξη μεταφέρεται από ένα πράγμα σε ένα άλλο για αποσαφήνιση και συγκινησιακή έμφαση</p> <p>Μετωνυμία: η υποκατάσταση ενός ονόματος από ένα άλλο, όπως ενός συγγραφέα αντί του έργου του, του σημείου αντί του σημαϊνόμενου</p> <p>Συνεκδοχή: όπου ένα πράγμα αντικαθιστά ένα άλλο, το μέρος αντί του όλου, το γένος αντί του είδους, και αντίστροφα</p> <p>Οξύμωρο: η ένωση (όχι αντιπαράθεση, όπως στην αντίθεση) αντίθετων και φαινομενικά ασυμβίβαστων όρων ή καταστάσεων</p> <p>Υπερβολή: επαύξηση κλίμακας με σκοπό την περιγραφή εξαιρετικών ιδιοτήτων</p> <p>Προσωποποίηση</p> <p>Παρομοίωση</p>	<p>Επανάληψη</p> <p>Αντίθεση: όπου αντίθετα αντιπαραβάλλονται και διακρίνονται</p> <p>Κλιμάκωση: όπου η τελευταία λέξη μιας φράσης ή πρότασης γίνεται η πρώτη αυτής που ακολουθεί (όπως στην <i>αναδίπλωση</i>) αλλά συνεχίζεται σε τρία ή περισσότερα επίπεδα</p> <p>Παραλληλισμός: συμμετρική δομή μιας σειράς φράσεων ή προτάσεων</p> <p>Ανακόλουθο</p>	<p>Ειρωνεία</p> <p>Αλληγορία</p> <p>Συνεπαγωγή</p> <p>Προϋπόθεση</p> <p>Υπόθεση</p>

Πίνακας 1: Τα συνηθέστερα ρητορικά σχήματα στον πολιτικό λόγο

5.1 Μεταφορά (1)

- Η μεταφορά είναι ένας τρόπος σύγκρισης δύο διαφορετικών εννοιών
- **Μεταφορά:** δηλώνει ότι κάτι είναι κάτι άλλο (*Το μυαλό είναι εύφορο έδαφος*)
Vs
- **Παρομοίωση:** δηλώνει ότι κάτι είναι όμοιο με κάτι άλλο (*Το μυαλό είναι σαν εύφορο έδαφος*)
- Οι πολιτικοί συχνά πρέπει να μιλούν για αφηρημένες έννοιες με τέτοιο τρόπο ώστε αυτές να μοιάζουν πιο συγκεκριμένες είτε για να γίνονται πιο εύκολα κατανοητές είτε για να προλαβαίνουν την ανία του ακροατηρίου τους

Π: Η οικονομία ως μηχανή

«Αυτή η τεράστια πλουτοπαραγωγική μηχανή της Δύσης άρχισε να ρετάρει, να αγκομαχεί και κάπου κάπου να δυσλειτουργεί» (Μ. Thatcher, 19.4.1983)

5.1 Μεταφορά (2)

- Η **προσωποποίηση** είναι ένας ειδικός τύπος μεταφοράς που προσδίδει ανθρώπινα χαρακτηριστικά σε άψυχα αντικείμενα ή αφηρημένες ιδέες.
- Στον πολιτικό λόγο χρησιμοποιείται συχνά όταν γίνεται αναφορά σε χώρες.
- Μερικές φορές χρησιμοποιείται για να προκληθεί ποιητική εντύπωση.
Π: «Για άλλη μια φορά η καρδιά της Αμερικής είναι βαριά» (L. Johnson)
- Άλλες φορές ο στόχος είναι σαφώς ιδεολογικός.
- Π: «Η Γερμανία είναι ο κυρίαρχος του παιχνιδιού / ο διευθυντής της ορχήστρας / ο καπετάνιος του πλοίου»

5.1 Μεταφορά (3)

- Πολλές από τις μεταφορές που χρησιμοποιούμε στην καθημερινή ομιλία (όχι μόνο στον πολιτικό λόγο) είναι κοινοί τόποι (dead metaphors), δηλαδή τόσο τετριμμένες και διάχυτες ώστε σπάνια συνειδητοποιούμε ότι πρόκειται για μεταφορές.

Π1: Ο Δυτικός Πολιτισμός παριστάνει μεταφορικά τη σύγκρουση επιχειρημάτων ως πόλεμο (Lakoff & Johnson, *The Metaphors We Live By*, 1980)

- Οι ισχυρισμοί σου είναι *μαχητοί*
- Μου έκανε *επίθεση* για τις απόψεις μου
- Οι παρατηρήσεις του ήταν απόλυτα *εύ-στοχες*
- *Κατέβαλε* κάθε αντίσταση που προέβαλα
- *Κέρδισε τη μάχη* των εντυπώσεων

5.1 Μεταφορά (4)

P2: Η γλώσσα που χρησιμοποιείται στο Κοινοβούλιο της Αυστραλίας
(Tony Smith, καθηγητής στο Πανεπιστήμιο του Sidney)

«Δεν είναι η γλώσσα στο σύνολό της κυριολεκτική και οι μεταφορές που περιγράφουν το Κοινοβούλιο είναι κατά κόρον αρσενικές. Στην Εθνοσυνέλευση τα Μέλη του Σώματος εξακολουθούν να μιλούν κάτω από τα όπλα του πολέμου, που συμβολικά στολίζουν τον τοίχο, αλλά η μάχη και ο στρατός υποχωρούν ως πηγές αναλογίας και βαθμιαία αντικαθίστανται από ομαδικά αθλήματα και ιδιαίτερα το ποδόσφαιρο. Η εικόνα του ποδοσφαίρου είναι σταθερά παρούσα, με τον συνειρμό της διαβατήριας τελετής προς την αρρενωπότητα. Μετά από έναν διαπολιτειακό αγώνα για το πρωτάθλημα ράγκμπι εναντίον της Queensland, έναν αγώνα που αναγγέλθηκε ως ‘φίλος εναντίον φίλου, πολιτεία εναντίον πολιτείας’, ο Πρόεδρος της Εθνοσυνέλευσης ανακάλεσε κάποιον βουλευτή στην τάξη, λέγοντας ‘Αν το Μέλος του Σώματος δεν σταματήσει να συνομιλεί, θα του κάνω ό,τι έκανε η New South Wales στην Queensland χθες βράδυ’. Και αμέσως εμφάνισε ένα ξύλινο σφυρί με τα χρώματα της New South Wales και το χτύπησε με δύναμη πάνω στο γραφείο του».

5.2 Ευφημισμός (1)

- **Ευφημισμός** είναι το σχήμα λόγου που χρησιμοποιεί αβρές, μη προσβλητικές ή ασαφούς σημασίας λέξεις ως μέσα για να κάνει κάτι να φαίνεται πιο θετικό από ό,τι θα φαινόταν διαφορετικά.
- Ευφημισμοί χρησιμοποιούνται συνήθως όταν μιλούμε για θέματα-ταμπού, όπως το σεξ ή ο θάνατος (*ερωτική συνεύρεση vs. πήδημα, αποδημώ vs. πεθαίνω*)
- Ο ευφημισμός είναι ένα τέχνασμα που βοηθά να αντιμετωπιστεί ως πιο ευχάριστο και 'κανονικό' ό,τι θα μπορούσε να εκληφθεί αρχικά ως συζητήσιμη ιδέα ή ζήτημα
- Ειδικά για τους πολιτικούς είναι ένα δυνητικά χρήσιμο εργαλείο, όταν εμπλέκονται σ' αυτό που ο Orwell ονόμασε **«υπεράσπιση του μη υπερασπίσιμου»**

5.2 Ευφημισμός (2)

- Ο ευφημισμός είναι ιδιαίτερα εκτεταμένος όταν συζητούνται **στρατιωτικά θέματα** (πρβλ. «διπλή γλώσσα»)
 - Π1: χτυπήματα χειρουργικής ακρίβειας, καθαρές βόμβες (χειρουργική ακρίβεια > απόλυτη ευστοχία > αποφυγή περιττών ζημιών > αποφυγή θανάτου αμάχων) (καθαρός > υγιής > χωρίς βλαβερές επιπτώσεις στο περιβάλλον, την υγεία)
 - Π2: παράπλευρες απώλειες (παράπλευρος > ασήμαντος, αμελητέος)
 - Π3: εθνική εκκαθάριση (Σλόμπονταν Μιλόσεβιτς) (εκκαθάριση > απομάκρυνση σκουπιδιών > νοικοκύρεμα)

Ακόμη πιο αβρές και πιθανόν πιο καλοπροαίρετες χρήσεις του ευφημισμού συναντούμε συχνά στη γλώσσα των διπλωματικών διαπραγματεύσεων

- Π1: 'ελεύθερη και ειλικρινής ανταλλαγή απόψεων' (vs. 'άγρια κόντρα')
- Π2: 'αφοπλισμός' (vs. 'παράδοση οπλισμού')
- Π3: 'νέα τάξη πραγμάτων' (vs. 'αμερικανική ηγεμονία, μονοκρατορία')

5.3 Ο 'κανόνας των τριών' (1)

- Ένα από τα πιο γνωστά δομικά τεχνάσματα της πολιτικής ρητορικής είναι η χρήση της 'τριμερούς απόφασης'. Για κάποιον λόγο, πράγματα που ομαδοποιούνται σε τριάδες μάς φαίνονται ιδιαίτερα ευχάριστα από αισθητική σκοπιά.
- Η συχνή εμφάνιση του αριθμού τρία σε μύθους και παραμύθια
 - *Τα τρία μικρά γουρουνάκια*
 - *Οι τρεις τυφλοπόντικες*
 - *Goldilocks and the Three Bears*
- Η συχνή εμφάνιση ομάδων των τριών σε κινηματογραφικές ταινίες
 - *Ο καλός, ο κακός και ο άσχημος*
 - *Σεξ, ψέματα και βιντεοταινίες*

5.3 Ο 'κανόνας των τριών' (2)

- Η σπουδαιότητα της τριμερούς απόφασης ως ρητορικού τεχνάσματος διαπιστώνεται ευρύτατα σε πολιτικά κείμενα και λόγους

Π1 Το σύνθημα της Γαλλικής Επανάστασης: Ελευθερία, Ισότητα, Αδελφότητα

Π2 Η Αμερικανική Διακήρυξη Ανεξαρτησίας: 'Θεωρούμε ότι οι παρακάτω αλήθειες είναι αυταπόδεικτες. Ότι όλοι οι άνθρωποι έχουν γεννηθεί ίσοι. Ότι έχουν προικιστεί από τον Δημιουργό τους με ορισμένα αναφαίρετα δικαιώματα. Ότι ανάμεσα σε αυτά περιλαμβάνονται η ζωή, η ελευθερία και η επιδίωξη ευτυχίας'

Π3 Η ρήση του Αβραάμ Λίνκολν (*Gettysburg Address*): 'το ότι η εξουσία στη δημοκρατία πηγάζει από τον λαό, ασκείται με τα όργανα που εκλέγει ο λαός και αποβλέπει στο συμφέρον του λαού είναι κάτι που δεν θα χαθεί από τη γη'

5.3 Ο 'κανόνας των τριών' (3)

Ακολουθούν δύο ακόμη παραδείγματα από τις βρετανικές βουλευτικές

εκλογές του 1997:

Π4 «Αυτό είναι το αποτέλεσμα της τετράχρονης διακυβέρνησης από τους Εργατικούς: σπατάλη, γκρίνια και αδυναμία»

Π5 «Δεν μπορούμε να διασφαλίσουμε την ειρήνη, αν αποφεύγουμε τον πόλεμο. Δεν μπορούμε να σταματήσουμε τον κίνδυνο βάζοντας την ασφάλεια πάνω από τους φίλους μας. Δεν μπορούμε να νικήσουμε τον φόβο, αν φοβόμαστε να δραστηριοποιηθούμε»

- Η τριμερής απόφαση είναι τόσο αποτελεσματική δομή ώστε οι πολιτικοί την χρησιμοποιούν ακόμη κι όταν έχουν να υποστηρίξουν μόνο ένα πράγμα

Π6 'εκπαίδευση, εκπαίδευση, εκπαίδευση' ή 'ενότητα, ενότητα, ενότητα'

5.4 Παραλληλισμός

- Όταν οι πολιτικοί θέλουν να τραβήξουν την προσοχή του κοινού τους σε συγκεκριμένο σημείο τους μηνυμάτων τους και να το διαφοροποιήσουν από τον υπόλοιπο λόγο, συχνά χρησιμοποιούν παραλληλισμό, ένα τέχνασμα που εκφράζει ορισμένες ιδέες σε μια σειρά παρόμοιων δομών.
- Αυτό μπορεί να βοηθήσει ώστε να υπογραμμιστεί ότι οι ιδέες είναι ισότιμες σε σημασία και, επίσης, μπορεί να προσθέσει μια αίσθηση συμμετρίας και ρυθμού, που κάνει τον λόγο πιο αξιομνημόνευτο.
- Π1 «*Θα πολεμήσουμε σε θάλασσες και ωκεανούς, θα πολεμήσουμε με διαρκώς αυξανόμενη αυτοπεποίθηση και διαρκώς αυξανόμενη δύναμη στον αέρα, θα υπερασπιστούμε το Νησί μας, όποιο κι αν είναι το τίμημα, θα πολεμήσουμε στις ακτές, θα πολεμήσουμε στα αεροδρόμια, θα πολεμήσουμε στις πεδιάδες και στους δρόμους, θα πολεμήσουμε στους λόφους. Δεν θα παραδοθούμε ποτέ*» (Winston Churchill, 4.6.1940)
- Π2 «*Αφήστε την ελευθερία να αντιλαλήσει από τους πανέμορφους λόγους του New Hampshire. Αφήστε την ελευθερία να αντιλαλήσει από τα επιβλητικά βουνά της Νέας Υόρκης. Αφήστε την ελευθερία να αντιλαλήσει από τα Alleghenies της Pennsylvania. Αφήστε την ελευθερία να αντιλαλήσει από τα χιονοσκεπή Βραχώδη Όρη του Colorado*» (Martin Luther King, 28.8.1963)

Αντίθεση

- Και η συντακτική αντίθεση εμπεριέχει παραλληλισμό αλλά τον χρησιμοποιεί για να εδραιώσει μια σχέση σημασιολογικής αντίθεσης
- Η αντίθεση, συμπαραθέτοντας αντίθετες ή σχεδόν αντίθετες αλήθειες, μπορεί να προσδώσει μιαν αίσθηση πολυπλοκότητας σε ένα πρόσωπο ή μια ιδέα
- Η αντίθεση, επίσης, μπορεί να αποσαφηνίσει ή να φωτίσει διαφορές που σε διαφορετική περίπτωση θα περνούσαν απαρατήρητες
- Π «Αποδεικνύεται ότι είμαστε πλούσιοι σε αγαθά **αλλά** φτωχοί σε πνεύμα, ότι προσεγγίζουμε με μεγαλειώδη ακρίβεια το φεγγάρι **αλλά** πέφτουμε σε οξύτατη διχόνοια πάνω στη γη. Αναζητώντας την ειρήνη, μπλεχτήκαμε σε πόλεμο» (Richard Nixon, 1969)

5.5 Αντωνυμίες (δείξη προσώπου)

- Οι αντωνυμίες που χρησιμοποιούν οι πολιτικοί για να αναφερθούν στον εαυτό τους ή το ακροατήριό τους μπορεί να αποτελούν σημαντικό μέρος του μηνύματος. Μπορούν να χρησιμοποιηθούν είτε για να φέρουν στο προσκήνιο είτε για να κρύψουν πρόσωπα που ευθύνονται για κάτι και τις ενέργειές τους.
- Π1 «Όπως ανακοινώσαμε χθες βράδυ, δεν θα επιτεθούμε σε άοπλους στρατιώτες που οπισθοχωρούν. Δεν έχουμε άλλη επιλογή από το να θεωρούμε ότι ομάδες που οπισθοχωρούν πολεμώντας αποτελούν απειλή και να αντιδρούμε αναλόγως [...] Από την αρχή της αεροπορικής επιχείρησης, εδώ και έξι εβδομάδες σχεδόν, είπα ότι οι προσπάθειές μας είναι βέβαιο ότι θα έχουν αίσια έκβαση και μάλιστα στον χρόνο που έχουν προγραμματιστεί. Τούτο το πρωινό βρίσκομαι στην ευχάριστη θέση να σας πω ότι οι προσπάθειες των συμμάχων ξεπέρασαν τον αρχικό προγραμματισμό. Η απελευθέρωση του Κουβέιτ πλησιάζει» (George Bush, 27.2.1991)

5.5 Αντωνυμίες (δείξη προσώπου)

- Π2 «Είτε φέρουμε τους εχθρούς μας ενώπιον της δικαιοσύνης είτε φέρουμε τη δικαιοσύνη στους εχθρούς μας, δικαιοσύνη θα αποδοθεί... Ζητούμε από κάθε έθνος να ενωθεί μαζί μας... Έχουμε υποστεί μεγάλη ζημιά. Είχαμε μεγάλες απώλειες. Και μέσα στη θλίψη μας και την οργή μας βρήκαμε ποια είναι η αποστολή μας και η αξία μας» (George W. Bush, 20.9.2001)
- Π3 «Πριν από δύο εβδομάδες, στη Νέα Υόρκη, μετά τη Θεία Λειτουργία συνάντησα μερικές από τις οικογένειες των Βρετανών θυμάτων... Και καθώς διέσχιζες τον χώρο, αισθανόσουν την απαντοχή και τη θλίψη, χέρια να σφίγγουν φωτογραφίες των γιων και των θυγατέρων τους, εκλιπαρώντας σε να τους πιστέψεις όταν λένε ότι υπάρχει ακόμη ελπίδα να βρεθούν ζωντανοί οι αγαπημένοι τους ενώ ξέρεις ότι στην πραγματικότητα όλες οι ελπίδες έχουν χαθεί» (Tony Blair, 10.2001)

6. Αναπαραστάσεις πολιτικού λόγου στα μέσα ενημέρωσης (1)

- **Εξιστορήσεις πολιτικών λόγων** (ΕΠΛ):
δηλώσεις σε συνεντεύξεις Τύπου, σε ραδιοφωνικές ή τηλεοπτικές παρεμβάσεις, σε επίσημες συναντήσεις
δηλώσεις πριν ή μετά από εκλογικές αναμετρήσεις
- Πολυφωνικότητα των ειδήσεων και των ρεπορτάζ =
ενσωμάτωση στον δημοσιογραφικό λόγο άλλων «φωνών»
(δηλώσεις αυτοπτών μαρτύρων, γνώμες αναλυτών, διάφορα
παραθέματα) [γενική τάση όλων των δημοσιογραφικών
ειδών]
- Vs.
- Στις πολιτικές ειδήσεις και τα ρεπορτάζ είναι οι ίδιες οι
δηλώσεις των πολιτικών που συνιστούν το δημοσιογραφικό
συμβάν [ιδιαιτερότητα ενός υπο-είδους]

6. Αναπαραστάσεις πολιτικού λόγου στα μέσα ενημέρωσης (2)

- Στις ΕΠΛ τα λόγια των πολιτικών:
 - **συνοψίζονται ή συντίθενται** με τη βοήθεια διαφόρων τρόπων του **αναφερόμενου λόγου** (ελεύθερος ευθύς λόγος, ευθύς λόγος, πλάγιος λόγος, μείξη ευθύ και πλάγιου λόγου (νησίδες ευθύ λόγου), παράφραση, κ.ά.)
 - **δεν μεταγράφονται πιστά** όπως στις ειδικές περιπτώσεις των πολιτικών αγορεύσεων (βλ. πρακτικά της Βουλής) ή των προεκλογικών τηλεοπτικών αναμετρήσεων (debates)
- **Οι ΕΠΛ δεν αποτελούν ομοιογενές είδος** –συχνά περιλαμβάνουν γεγονότα ως εξηγήσεις των λόγων-, όπως εξάλλου και εξιστορήσεις πολιτικών ενεργειών –συχνά περιλαμβάνουν δηλώσεις ως αποσαφηνίσεις των γεγονότων
- Οι ΕΠΛ υπάγονται, όπως όλα τα μιντιακά είδη, στον διπλό περιορισμό-στόχευση της **ενημέρωσης** και της **προσέλκυσης** του ενδιαφέροντος. Αυτό συνεπάγεται την τάση επιλογής «προκλητικών» συμβάντων πολιτικού λόγου: αντιφατικών, χρωματισμένων και ποιητικών !

Ένα μοντέλο για την ανάλυση της δημοσιογραφικής αναπαράστασης πολιτικού λόγου

Συστατικά του παραθέτοντος λόγου

<1> Περιγραφή των καταστασιακών συμφραζομένων των δηλώσεων (πρόσωπο που κάνει τη δήλωση, ημερομηνία, περίσταση)

<2> Σύνθεση του τίτλου

<3> Εξιστόρηση ή περιγραφή ενεργειών. Διαφωτιστικές λεπτομέρειες

<4> Ρήματα εισαγωγικά που περιγράφουν τις δηλώσεις. Φράσεις που αποδίδουν ιδιότητες σε πολιτικούς

<5> Αξιολογικά σχόλια

<6> Σχόλια-επιχειρήματα

<7> Λόγος ενσωματωμένος ή αφομοιωμένος (πλάγιος ή αφηγηματοποιημένος)

<8> Λόγος δραματοποιημένος-παρατιθέμενος

7. Μελέτη περίπτωσης: η συζήτηση στη Βουλή σχετικά με τις προσλήψεις στο Δημόσιο

(δημοσιεύματα της 10ης Φεβρουαρίου 2005)

- (1) Αποχώρηση με τραύματα (*Ελευθεροτυπία*) [μεταφορά]
- (2) Άτακτη αποχώρηση ΠΑΣΟΚ (*Ελεύθερος Τύπος*) [μεταφορά] [λογοπαίγνιο]
- (3) Ατυχής Παράσταση (*Βραδυνή*) [μεταφορά]
- (4) Βατερλώ του ΠΑΣΟΚ στη Βουλή (*Ελεύθερος*) [μεταφορά]
- (5) Εσωκομματική σύρραξη στο ΠΑΣΟΚ (*Αυριανή*) [μεταφορά]
- (6) Ρήγμα εν όψει συνεδρίου (*Απογευματινή*) [μεταφορά]
- (7) Τραμπουκισμοί ΠΑΣΟΚ στη Βουλή (*Η Χώρα*)
- (8) Άφησαν μόνο στη Βουλή τον Παυλόπουλο (*Έθνος*)
- (9) Η συναίνεση κράτησε μόνο μία μέρα (*Το Βήμα*) [διακειμενικότητα]
- (10) Είπαν «όχι» στον... Μαυρογιαλούρο (*Τα Νέα*) [διακειμενικότητα]
- (11) «Αγωνιζόμαστε να βολέψουμε τα δικά σας [του ΠΑΣΟΚ] παιδιά!..» (*Αδέσμευτος Τύπος - Ρίζος*) [μεταφορά] [οξύμωρο] [διακειμενικότητα]
- (12) Δικομματικός καυγάς για τις προσλήψεις (*Ριζοσπάστης*)
- (13) Αποχώρησε από τη Βουλή το ΠΑΣΟΚ (*Αυγή*)

(Τσάκωνα και Αρχάκης, 2008)
Αναλύοντας την κοινοβουλευτική
ειδησεογραφία στις ελληνικές
εφημερίδες.

Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων

- Το Έργο αυτό κάνει χρήση των ακόλουθων έργων:

George Orwell. (1946). "Politics and the English Language". Horizon. April.

Fairclough, Norman (1989). Language and Power. London: Longman.

Στάμου Α.Γ. (2014). Η κριτική ανάλυση λόγου: Μελετώντας τον ιδεολογικό ρόλο της γλώσσας. Στο Ανάλυση λόγου: Θεωρία και εφαρμογές, Μ. Γεωργαλίδου, Μ. Σηφianού, Β. Τσάκωνα (επιμ.). Νήσος: Αθήνα, 149-187.

Βίλλυ Τσάκωνα, Αργύρης Αρχάκης (2008). Αναλύοντας την κοινοβουλευτική ειδησεογραφία στις ελληνικές εφημερίδες [σε συνεργασία με τον Αργύρη Αρχάκη]. Στο Περικλής Πολίτης (επιμ.), Ο λόγος της μαζικής επικοινωνίας: Το ελληνικό παράδειγμα. Θεσσαλονίκη: Ινστιτούτο Νεοελληνικών Σπουδών [Ίδρυμα Μανόλη Τριανταφυλλίδη], 25-49.

Lakoff & Johnson, (1980). The Metaphors We Live By. University of Chicago Press

Σημείωμα Αναφοράς

Copyright Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Περικλής Πολίτης.
«Γλώσσα και Κοινωνία. Γλώσσα, Πολιτική και Ιδεολογία». Έκδοση: 1.0.
Θεσσαλονίκη 2014. Διαθέσιμο από τη δικτυακή διεύθυνση:
http://opencourses.auth.gr/eclass_courses.

Σημείωμα Αδειοδότησης

Το παρόν υλικό διατίθεται με τους όρους της άδειας χρήσης Creative Commons Αναφορά - Παρόμοια Διανομή [1] ή μεταγενέστερη, Διεθνής Έκδοση. Εξαιρούνται τα αυτοτελή έργα τρίτων π.χ. φωτογραφίες, διαγράμματα κ.λ.π., τα οποία εμπεριέχονται σε αυτό και τα οποία αναφέρονται μαζί με τους όρους χρήσης τους στο «Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων».

Ο δικαιούχος μπορεί να παρέχει στον αδειοδόχο ξεχωριστή άδεια να χρησιμοποιεί το έργο για εμπορική χρήση, εφόσον αυτό του ζητηθεί.

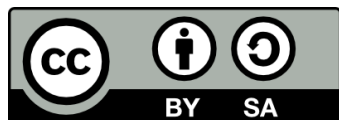
[1] <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/>

Τέλος Ενότητας

Επεξεργασία: <Γιομελάκης Δημήτριος>
Θεσσαλονίκη, Χειμερινό εξάμηνο 2014-2015

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

**ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ**

Σημειώματα

Διατήρηση Σημειωμάτων

Οποιαδήποτε αναπαραγωγή ή διασκευή του υλικού θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει:

- το Σημείωμα Αναφοράς
- το Σημείωμα Αδειοδότησης
- τη δήλωση Διατήρησης Σημειωμάτων
- το Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (εφόσον υπάρχει)

μαζί με τους συνοδευόμενους υπερσυνδέσμους.

